

ERDELYI ÉLET

POLITIKAI,
TÁRSADALMI,
MŰVESZETI ÉS,
KÖZGAZDASÁGI
HETILAP

TARTALOM

Spectator: Bizzunk az új ember
szerencsecsillagában

A kínai sárkány küzdelme a brit
oroszlánnal

A bankigazgató ur igazoltat

Szekaturákkal nem érünk célt!

Köztudomásu történet

Sándor Máriánál, aki úgy énekel,
„mintha Sándor Erzsi testvére
volna“

Pokolba a dobokkal!

Primadonnák autó nélkül

Ben Zsaroly bey Romániából Ju-
goszláviába tünt el s ott keresi
kenyerét

Film Élet

Humor stb., stb.

Arad, 1931
jan. 21.

ARA 20 LEI.

XX. évf.
3. sz.

Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek

Vojtek gyógyszertár

Nem kell angol partiárut ügynöktől venni

**féláron kap
angol ujdonságot**

J. SCHUTZ-nál Arad, Str. Eminescu 2.
(v. Deák Ferenc-uca)

WEISZ LIPÓT FOTOSZALONJA

Bulevardul Regina Maria No. 22.
(Dáciával szemben) — Gyermekek-, portrait és interieur felvételek a legszebb kivitelben eszközöltetnek.

„FORTUNA“

új butorüzet Aradon,
volt Boros Béni-ér 41. (Wezögazdák székházában). Legolcsóbban beszerezhető: háló, ebédlő, konyha és egyéb lakásberendezések legjobb kivitelben, előnyös fizetési feltételek mellett is.

PALADICS I.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . 600 lei
Félévre . . . 300 lei
Negyedévre . . 150 lei
Az egyes szám ára 20 lei
Ó-Romániában . 20 lei
Jugoszláviában 4 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 5 d.

Telefonszám 520.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetésoldalon 6 lei négyzetcm.-ként. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegközi részben 32 lei a sordíj.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Arad, Str. Cloșca (Szent László-u.) 2.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

SPECTATOR:

Bizzunk az új ember szerencsecsillagában

Akinek ideje s kedve van, jó és szükséges könyvet írhatna róla, társáról, akit joggal lehet elnevezni a 30-as embernek. Nem a 30 évesről beszélek, a magyar lapok útján az időszerűség mellett egyszerre divatosná vált problémátikusról, mert egy fiatal főherceg szóvá tette súlyos és végzetes helyzetét sokkal később azután, hogy

az erdélyi Bárd Oszkár versben már elkiáltotta: „Követelem a harminc év jogát!” Az én emberem, aki az 1931-i évtizedbe fordult s minden most élőt képvisel, az aggastyánt éppen úgy, mint a csecsemőt. Aki más, mint a tegnapi, a háboru alatt élő, a háboru előtti ember, ha most véletlenül talán valamennyi együtt van benne, egy személyben, de régi lelke nélkül, holtan. Szeretném megértetni, hogy az 1930-as évekkel óriási fordulat indult meg és szédülésünk, tántorgásunk, ijedezésünk mind ennek a fordulatnak természetes és ezért érhető következménye. Hogy új ember születőben. Miképp magyarázzam meg? Nem könyvet, csak cikket írok. De azt hiszem, hogy egy kicsit ismeri mindenki az új embert, ha szemét és fülét néha önmaga felé fordította, mint mikor az orvos a magzat szívverését hallgatja. Valamennyien anyák vagyunk: új életet hordozunk a szívünk alatt.

**Rögtön szépít a világhírű
»Margit«-crem
GEA-KRAYER TIMIȘOARA**

1929 végéig kortársunk nem volt mind egyforma. Más volt az amerikai s más az európai, más a győző s más a legyőzött, más a kapitalista s más a bolsevik, más a többségi s más a kisebbségi ember. Mindegyik sejtette, hogy valami általános kapcsolódás, egy összegezés. Készülődés körülötte, de azért a sejtéssel szemben a maga különleges helyzetébe igyekezett elsáncolni magát. Az egyesek egy köráram kiszemelt elemei voltak s mégis szembefordultak a synthezissel. Mindegyik külön csillagra nézett, mindegy volt neki, vak vagy fényes csillag-e, csak az övé legyen kizárólag. Mindegyik a maga tájszólásán beszélt s így nem lehetett megértésre jutni. Hangzavar, zürzavar, eszmezavar, ez volt a 12 békeév „eredménye“. Az amerikai szentül bizott benne, hogy a prosperit örökké fog tartani s ezzel a programmal választotta meg két év előtt az államfőt is. Az európai úgy gondolta, hogy amerikalizálódik s tehát az Unió felé kell fordítania tenyerét és esztét, mint a napraforgó az égi fény felé állítja tányérját. A győző makacsul ragaszkodott előjogaihoz s mosolygott a revízió követelésén, a lefegyverezés, kisebbségi védelem, az európai koncentráció sürgetésén. A legyőzött mindent visszaálmódott magának, percről-percre változtatta politikáját s hangulatát, közbe kegyelmi morzsákat hajszolt s leste, mikor javul meg csodamódon az emberi lélek, hogy csöndesen új béke jöjjön létre vagy viharosan új háború törjön ki. A kapitalista vak buzgósággal hitte, hogy a lázas többtermelés, a gépies racionalizálás, a felhőkarcoló vámbarrier fenékiig töketejtelt csurgat neki s a bolsevik, hogy az egész világot forradalmasítani lehet. A többségi nép minden gyomorrontás nélkül elnyelhetőnek gondolta kisebbségét s a kisebbséginek pedig az volt a biztos reménye, hogy bárgyu lojalitással és a népszövegségi bálvány csodatevésében vetett hittel megszerzi majd az emberi létminimumot — a cethal hasában, Mert aztán 1931 első napjaiban mindegyik egyforma lett: minden erős hite azonos módon hever romokban s a romok felett egyaránt kezét tördelve, tehetlenül, minden kezdeményezés bátorsága nélkül kiabálja: mindenfelé válság, nincs más, csak válság, borzasztó a gazdasági válság! Üvölt a kietlenbe s a kietlenből csak értelmetlen visszhang jön, mert a visszhang semmi más, mint a zavart lélek visszafordulása saját fészkebe. S mert a szerencsétlen 30-as nem hallja, mit hallani szeretne, lassan elnémul, csöndesen elfásul, érdektelenné válik, lefekszik csónakjába, mely a végzet hullámain ring. Fatalista lesz. Ugy érzi, hogy sorsa kicsuszott a kezéből s nem mer utána kapni. Tudja, nincs prosperitás, biztonság, forradalom, kisebbségi védelem, tőke kumuláció, nem lehetséges lefegyverezés, revízió, dumping, agrárfront, gazdasági federáció, háború. Tudja mi van s mi kellenék cserébe, de most lehetetlen a legbiztosabb szükséglet. Egyelőre nem tehet mást: elfásul s várja, miként fog a sors rendelkezni.

A 30-as ember fatalista szóval egészen más, mint 1929-

ben, 1918-ban, 1914-ben, amikor az átgondolt tervszerűség akarata ragyogott vagy elaludt benne. A háboruban akart, miután belesodródott: győzni akart. A béke idejével tulságosan is akart: megtartani, amit szerzett, visszanyerni, amit elveszített: építeni akart s ha kellett leépíteni akart. A váltság elején, a-múlt évben még mindig akart, sok mindent akart: elhárítani a bajokat, megcsinálni pán-Európát s biztosítani papírral, erőddel, arannyal, seregekkel az elhibázott békét. De most akar-e, mit akar? Szabadulni veszteség, baj, áldozat nélkül, váratlan csodával. De az ily vértelen, idegtelen, csonttalan, velőtlen akarat nem az élet viaskodás egészséges akarata, ez nem a valóság petéivel teli, termékeny akarat, ez az álmodozás légies ábrándja vagy a rontott gyomorral alvás kusza határozata. Ilyen akaratból nem születik tett. Az ilyen akarat magtalan, mint a beteg aszszony öle.

Csakhogy ez az állapot nem tarthat sokáig. Ellentétben van az ember hivatásával és ösztöneivel. Az ember egy lökést kap a végtelenből s megmozdul. A megadásból lassan kimenekedik és újra cselekvővé válik. A kezdeményezés fölébred álmából s kiugrik az ágyból. Akarni fog most is és újra cselekedni. Mit és hogyan? Ezt csak sejtjük derengve, tudni azonban még nem bírjuk. De amit állítunk, hogy új ember van, az bizonyos. A mostani állapot máris óriási változást idéz elő benne. A fatalista ember merőben más, mint volt a betegség elharapódzása előtt. Másként látja magát, az életet, a világot. A gazdasági törvények önkéntelen átalakulnak elméjében. A pauperizmus hamuszínében pillant meg mindent. Uniformizálódás folyik. Az egyenlőség érzéke, az egy szín, egy sors, egy köd érzete támadozik benne. A béke képe másként táncol előtte. A revízió szónak új csengése van. Homályos sejtelem éled, hogy ezentul mindennek gyökeresen meg kell változnia, hiszen bizonyos, hogy nem maradhat úgy, amint van. Kezdi sejtteni, hogy kollektív erők hatalmába fog jutni. Egy nagy szakadék másik oldalán van, ahova nem juthatnak el, akiket a változás nem idomíthat át. Ezért hálnak el sorra, mint Clemenceau, Foch, Joffre, ezért sodródnak tehetetlenségbe, mint Lloyd George, Ludendorff az előzetes ember képviselői. A régi helyet csinál az újnak. Az új emberré tétel — a tömegek alkalmazkodása bámulatatos — nem állítható meg. Ha majd a fatalista gubóból kiszabadul az újra cselekedni tudó 30-asunk, a nagy átalakulás látható lett. Ezt a mintát veszi föl minden hasznavehető s ebbe a formába nő bele az új nemzedék. A háboru és béke mostanáig nem sokat változtatott az élet eddigi értelmén. Minden, ami történt, csak folytatás volt, egy haldoklás fényei. Az 1930. év új korszak kapuján fordította meg a kulcsot, mikor a háboru és béke átlagát nyilvánvalón abszurdumnak mutatta. Most az új észszerűséget kell fölfedezni, nincs más megoldás. Ezt pedig csak új ember cselekedheti, az új kulcshoz és új kapuhoz

való ember. Előttünk bontakozik ki: csodálatos látvány! E pillanatban még csak csüggedt fatalista: gubó, korunk tehetetlenje, — hőstelen. De holnap már korunk hőse lesz, vidám pillangó, aki a XX. századot tulajdonképp megkezdi: új szemmel, új füllel, az elvek vadonatúj köntösében, nászruhában. A mumiák, ahogyan Wels mondja, e százévesek a kemence padkájára kerülnek, az élők, az élni akarók kiontanak a mai bérkaszárnnyákból s vagy csöndesen, lassan építik föl a tágas lehetőségek monumentumát, ha lehet, vagy pedig forradalom-háborúval, ha szükséges. De bizzunk az új ember szerencsecsillagában. Megtalálja, mit keresnie kell.

A kínai sárkány küzdelme a brit oroszlánnal

Lapunk legutóbbi számában bejelentettük olvasóinknak, hogy érintkezésbe léptünk s megállapodást létesítettünk a külföldön élő legjelesebb magyar újságírókkal, akik ezentul állandóan beküldik válogatott tudósításaikat a legújabb eseményekről. Az alanti szenzációs cikkel megkezdjük rendkívül érdekes és tanulságos cikksorozatunkat.

Az urópaiak és az amerikaiak általában exotikumnak nézik Kínát, — mi japániak már tovább jutottunk ezen a téren. Kína maga az élő és milliányi arcu rejtély! Európában / ^{BC} néhány nagyképzetségű intellektuell kivételével, — alig találkoztam valakivel, aki a kínai birodalom nagyságát értékelni tudta volna.

A sárga veszedelem

A Mennyei Birodalomban tizennyolc évig tartó belső harc után a déliek győztek az északiak fölött. Megalakult a politikailag egységes de gazdaságilag egyelőre még széteső „Központi Kína”. A déliek hatalma körülbelül Európának megfelelő földrésze terjed ki. Ez az új állam-egység most két irányban harcol. Az egyik oldalon védekező és felmentő csatát vív az ipari nagyhatalmak ellen. Fokról fokra kibújik Anglia Amerika és Japán, kolonizálásra törekvő gyűrűjéből.

A másik oldalán ő maga is pacifikáló és gyarmatosító harcot folytat, Mandzsuria, Mongólia, Tibet és Kansu tartományok ellen. Ennek a kettős harcnak a kimenetele bizonytalan. Annyi bizonyos, hogy az első nagy ütközetét, a modernizálásra törekvő „Központi Kína” megnyerte. Hadserege, ipara területi nagysága óraról-órára nő. Arra a kérdésre mit hoz a jövő? — Kínával kapcsolatban, senki sem tudna pontosan felelni. Ha sikerül a Mennyei Birodalom iparát, közlekedést, hadseregét modernizálni, amint az a „Központiak“

szeretnék, akkor Kína gigantikus ereje Amerika méreteit közelítené meg!

Egy ilyen „modernizált“ Kinának legkisebb expanzív megmozdulása nemcsak Európának és Amerikának, de nekünk japániaknak is valószínű sárga veszedelmet jelentene. A világ legégetőbb problémája az „Ébredő Kína“, amelynek veszedelmessége abban rejlik, hogy távolsága folytán kiesik a többi nemzetek érdeklődési köréből.

Az ébredő Kína

Kinát nyugaton valahogy olyanformán képzelik el, mint ahogy azt a teásdobozok csendéletei feltűntetik. Minden európai ember ha foglalkozik kinával — kulturát akar oda exportálni. Pedig Kinának ilyen importra semmi szüksége, de hajlandósága sincs. Több, mint négyezeréves, sajtóságos, mélyen kiforrott kulturával bír! Ez a kultúra művelődéstörténeti szempontból sem nem kezdetleges, sem nem sztoicizmus. A művelődéstörténeti korszakok végső jelensége a sztoicizmus. Ezt a jelenséget pedig hiába keressük Kinában. Kína térbelileg óriási, időbelileg pedig örök.

Kína nem ment tönkre, nem ment csödbe, — csak pihent eddig. Pihenés után az ébredés következik. A kínai élet nem ismeri a nyugtalanság lázas ütemét, egyformán higgadt nyugalommal végzi történelmi feladatait immár évezredek óta. Ez a nagy, kulturált kínai szellem az új generációban most újra feléledt. A fiatal kínai nemzedék a világ legszívósabb munkaerejét reprezentálja!

BEU Cluj Central University Library Cluj

Uj középosztály foglalta el az ópiumos mandarinok helyét Kinában

Az ugynevezett ópium-háboru óta (1839—42 Kína az európai kapitalista imperializmus áldozatául esett. A kapitalista hatalmak egész országreszeket szállottak meg Kinában. Az angolok fegyveres erővel kényszerítették a pekingi császári kormányt hogy az ország kereskedelmét és iparát a megszálló idegeneknek engedje át. De a szuverénitási jogok szünetelése és a gazdasági elszigettség együttesen nem aratott annyit Kinának, mint az ópium szabad árusítása.

Az utóbbi évszázadok legnagyobb csapása Kinában az angolok által gyártott és szabadon árusítható ópium volt. Az ópiumot főleg a módosabb középosztály élvezte s e káros szenvedély pusztító hatása néhány évtized alatt borzalmas módon jelentkezett. A vezető réteg, az intelligencia testileg-lelkileg teljesen tönkrement és elszegényedett. Kína régi tradicionális középosztályát szétzüllesztette az angol ópium!

Kína függetlenségi mozgalma válságba sodorta az európai kapitalizmust

A „szabad kereskedelem“ lobogója alatt nyomult be Kinába az angol imperializmus, Ezt a jó példát követte Németország, Oroszország, Amerika és Japán is. A kínai piac

megszállása iskolapéldája volt az iparilag hátramaradt népek kizsákmányolásának.

Az angol textilipar fellendülését legelsősorban a hatalmas kínai piacnak köszönhette. A kínai angolelleses mozgalmak óta azonban Anglia külkereskedelmi mérlege több mint harmincöt száza.ékkal romlott! Ha az angol munkanélküliség igazi okát kutatjuk, akkor a kínai piac leromlottságánál tovább nem is kell mennünk. Az a tény, hogy Kína gazdasági bojkottja Angliában munkanélküliséget teremtett, már egymagában bizonyítja azt, hogy az angol tőke távol ázsiai gyümölcsötetésében, az angol, munkások is részesültek.

Az iparilag elmaradt népek kizsákmányolásában. az angol, német és amerikai munkás együtt azzal a kapitalizmussal, amely ellen odahaza teoretikus harcot viv. Szomorúan mulatságos példa erre az angol munkáskormány gyarmati politikája. A Mac-Donáld kormány sokkal erélyesebben lépett fel Kinával szemben, mint a konzervatív Baldwyn, vagy a liberális Lloye George!

A tőke óvatos, nem szereti a bonyodalmakat, bizonyos esetekben várni is tud. De a munkás nem rendezkedhet be egy gazdasági beszre. Annak munka kell, még pedig azonnal

A kínai idegenellenes mozgalom kitörésében két történelmi erő dominált: a világháboru és a kínai kapitalizmus fejlődése. A világháboru preztisben és anyagiakban nagyon sokat ártott a nyugati kapitalizmusnak. Tőkéje megfogyatkozott, tekintélye pedig elveszett. Amíg Európában gyümölcsötlen és romboló munkára fordította a tőke hatalmas készletét, addig Keleten elhanyagolta legjobb piacait. A háboru után nem tudta Kinában ott folytatni a munkáját, ahol abba hagyta.

A kínai kapitalizmus

A világháboru alatti és a rákövetkező esztendőben a kapitalizmus Kinában is megerősödött. Tizenhat új textilgyár tizennégy modern malom és tiz új, tőkeerős kínai bank keletkezett. Ezeknek a körülbelül hétszázmillió pengőt reprezentáló s független kínai vállalatoknak fejlődéséből keletkezett a külföldi kapitalizmussal való verseny.

A világháboru alatt lélegzethez jutott Kína erőre kapott s szembefordult a külföldi kapitalistákkal. Megszületett a Kóczukai, a Koumingtan és számos más nemzeti mozgalom, amelyek különböző mentalitások ellenére, egy jelszó alatt toborozzák hiveiket:

— Ki az idegenekkel! Le az imperializmussal!

Ezek a jelszavak diplomáciai nyelven a vámautónómiát az egyenlőtlenül kötött szerződések revízióját és az exteritoriális jogok megszüntetésének követelését jelentik.

Oroszország bolsevizálódásán kívül az elmúlt két évtized legfontosabb gazdasági eseménye, hogy a kínai feudalizmus átalakult kapitalizmussá!

Az angol, német, olasz és főleg az oroszországi munkásmozgalmak, valamint az általános világ gazdasági zürzavar ta-

lán a kapitalizmus csődjét jelzi, vagy talán a gazdasági imperializmus jutott zsákutcába?

Ki tudná ezt eldönteni?

Mindenesetre tény az, hogy a kínaiak antiimperialista mozgalma a világ kapitalizmusának és hanyatló imperializmusának végső gátat emelt. Ezalatt az idő alatt Sanghai világváros lett. A céh-rendszer lassankint eltűnt, a hagyományos társadalmirendszer pedig átalakulóban van Kínában. Társadalmilag és politikailag az öregek helyett a fiatalok uralkodnak, a nők emancipálódnak az amerikai feminizmus határáig. Így keletkezik az összeomlott feudalizmusból a modernizmus Kínában.

És itt önként felvetődik az a kérdés: Vajjon eleurópaiasodik-e Kína? Elveszti-e a modernizálással egyidejűleg hagyományait és népjellegét? Nem hinném. Kína kulturája történelmileg mély, területileg pedig óriási.

Az sem érdektelen, vajjon milyen irányba fejlődik ez az új kínai kapitalizmus.

A központi hatalom, vagy egyes városok ragadják magukhoz a gazdasági élet irányítását. Vagy itt is majd az iparmágnásoké lesz a döntő szó, amint az iparilag előrehaladott többi országokban? Az is feltehető, hogy ez az új kapitalizmus a végső fokon imperialisztikus irányt vesz, ami egyenlő volna az oly sokszor hangoztatott — sárga veszedelemmel!

Ezt az utóbbi esetet azonban nehezen tudom elképzelni. A világ összes kapitalizmusai hanyatlóban vannak s így szinte képtelenség, hogy éppen a kínai kapitalizmus fejlődhetne korlátlanul. Ezekre a kérdésekre már azért se lehet válaszolni, mert a kapitalizmus fejlődése országonként változó, Amerikában és Kínában például ugylátszik, egyformák a fejlődési viszonyok. Mindkét ország bővelkedik anyagban és elegendő hozzá a hazai fogyasztó is. (Amerika évi termelése 90 milliárd dollár, amelynek csupán tíz százalékát exportálja.) Ezzel szemben Európa és Japán nem az önellátási, hanem az élősdí rendszer alapján áll.

Ugyanis az európai árucikkek nagy része a tengerentuli piacok számára készül, a nyersanyagot pedig jobbára a gyarmatokról importálják. Az ilyen tengerentuli piacok részére termelő angol, német és japáni iparral ellentétben Amerika gazdasági alap principiuma önellátási rendszer, mert elsősorban saját fogyasztópiacát elégíti ki. Nem így Anglia, melynek gazdasága a tengerentuli nagy cserekereskedelemből sarjadt. Az olcsón szerzett nyersanyagot, mint drága iparcikket szállította vissza India, Kína, Afrika, Ausztrália és Amerika piacaira. Ha iparilag hátramaradott országok nem lettek volna a világon, akkor nem jön létre Anglia mai gazdasága, nagysága, hatalmas kapitalizmusa. Anglia volt a kapitalizmus és az imperializmus első uttörője. Ezért szinte akadály nélkül aknázhatta ki majdnem a fél-

világot. Nemzetek és népek tömegét szolgasorba kényszerítette. Így Anglia nemcsak a szabad kereskedelem, hanem a szabad kiaknázó kereskedelem országa lett.

Hanyatló Anglia

Anglia virágzása, fénykora a háboru előtti évekre esik: a technika minden vívmányát, az angol-szász lélek szervező és reális gondolkodását, egyedülálló tengeri hatalmát, — mind-mind szolgáltatába állította a szabad, kiaknázó kereskedelemnek.

A világháboru öt éve s az utána következő gazdasági harc tíz esztendeje lényeges eltolódást hozott az angol kapitalizmus rovására. Ami 1919-ben utópiának látszott s aminek beteljesedésére a fantáziadus, optimista regényírók is száz-kétszáz évet jósoltak: elegendő volt a világháboru öt-esztendeje! A legyűrhetetlennek látszott angol gazdasági tank akadozik. Rosszul működik a motorja, a mindent elsőprő elán helyett, védekezésre szorul, sőt amire eddig példa nem volt: hátrál.

A szabad kereskedelemről áttért a védvamos rendszerre. A Beaverbrook-féle birodalmi mozgalom, a munkáskormány uralomra jutása, a dominiumoknak az anyaországgal szemben kivívott politikai és gazdasági önállósága, — inkább a hanyatlást jelzik, mint a reneszánszot.

Furcsának látszik talán, hogy amikor a kínai helyzet tárgyalom, ily hosszan foglalkozom Angliával. De ezt szükségesnek tartottam Anglia gazdasági politikájával egy a kapitalizmus politikájával. Az angol kapitalizmus oly nagy s oly egyedülálló, hogy a német, francia, olasz csak mint mellék-bolygók szerepelnek mellette. Ha az angol kapitalizmus csődbe jut, ez egyszersmind az európai kapitalizmus halálát is jelentené. A szovjet nagyon jól tudja, hogy miért támadja legelsősorban Anglia gazdasági végvárait...

Nem véletlen az sem, hogy Kínában az angol világbirodalom ebben az apálykorszakában lángolt fel az antiimperialista mozgalom s ugyanakkor csirázott ki a kapitalizmus.

Elérheti-e a kínai kapitalizmus az angliai méreteket?

Az angol kapitalizmus már véget ért. Nemzetek között a munka beosztása, a világ iparosítása (angolosítása) ma már félszázad előtti álom. A világ kapitalizmusai között az angol volt az első hirnök, azután jött az amerikai s végül most a kínai kapitalizmus jelentkezik.

A gyarmatok feloszlata már régi történet. Ma már az őstermelő országoknak is saját iparuk van. Kína nem lesz, nem lehet oly iparország, mint Anglia. Kínában hiányzik a tőke, rossz a közlekedés, korrupció uralkodik, állandó a viszálykodás a tartományi vezérek között s végül olcsó a munkaerő (kulik), ami a tömegtermelő gépek használatbvételelét nem teszi feltétlenül szükségessé. Mert a munkabér

sokkal olcsóbb, mint a gép. Tehát a kínai kapitalizmus távolról sem hasonló gazdasági feltételek mellett indul hódító útjára, mint egykor az angol.

Kína nem fog európaiaskodni, hanem felszivja Európát s talán fölülmulja Amerikát

Kínának határtalan területe, kiaknázhatatlan természeti kincse, a világon a legolcsóbb munkaerője s még 450 millió hazai fogyasztója van! (Amerikának mindössze 120 millió hazai fogyasztója van.) Ezért fejlődhetik majd szinte akadály nélkül a kínai ipar. A kínai kapitalizmus már akkor is kápráztató jövedelmet ér el, ha az angol, az amerikai és a japáni iparcikkeket teljesen kiszorítja. Lassan, matematikai bizonyossággal Kínában minden idegen imperialista tőke elveszti majd a lába alól a talajt. Az idegen tőke kiszorítása Kínából egyszersmind az ország függetlenségét és önállóságát is jelenti.

Bizonyos, hogy idővel Kína a világ leghatalmasabb iparországa lesz és mindvégig megmarad az önellátási gazdasági rendszer mellett. Ez nemcsak az árucikkek mennyiségében, hanem minőségében is megmutatkozik majd. Az új Kína iparcikke kizárólag belföldi fogyasztásra szánt áru lesz. A gyáros mindenképpen a négyszázmilliónyi kínai fogyasztó izlését, népies szokásait és hagyományait igyekszik majd a legmegfelelőbbben kiszolgálni!

Tehát Belső fogyasztópiac, valamint a kínai iparcikknek nemzeti, szinte egzotikus jellege, kijelöli a kínai kapitalizmus működési terét. De ettől eltekintve, az új, születendő kínai gazdaságnak jövőendő irányát, életrekelésének körülményei is döntően befolyásolják.

Az új Kína kapitalizmusában a vagyonos osztály nem tud majd oly nagy szerepet játszani, mint Amerikában és Európában. Kína reformátorai ugyanis a vagyontalanok, a földmivelők támogatói. Jelszavuk: tiltakozás a tőke korlátlan felhalmozása és a laissez-faire ellen. Nemcsak ezek a jelszavak, hanem a modern gondolkozás és a szociális érzés sem türi majd a vagyonos osztály uralkodását.

A régi Kínának hagyománya, kulturája és ideálja mindig felülről, az uralkodótól származott. Az eljövendő új Kína ideálja a népből sarjad ki s nincs talaja Kínának se a laissez-faire-féle kapitalizmusnak, se a burzsoázia korlátlan terjeszkedésének. S ez lesz az, ami annyira megkülömbözteti majd a kínai kapitalizmust a mostani európai és amerikai kapitalizmustól.

*

Kínában új korszak, új világ kezdődik. A négyezeréves kulturát mozgásra, cselekvésre kényszeríti a nyugatról jött gép-kultúra. Kína soha se lesz európeér. De könnyen megtörténhetik, hogy felszivja az európai kulturát és koncepcióban majd Amerikát is fölülmulja!

i—a d—o.

Sándor Máriánál, aki ugy énekel, »mintha Sándor Erzsi testvére volna« Még egy karrier, amely a kolozsvári konzervatóriumból indult Az Erdélyi Élet budapesti tudósítójától.

„Családunk minden tagjának szép hangja volt, ez maradt ránk gyermekekre, örökségül“... Ezt a mondatot abból a nyilatkozatból idézem, amelyet ma egy hete Sándor Erzsi kamaraénekesnő, az európai híres koloraturszoprán adott, amikor jubileuma előtt felkerestem. A megállapítás helyes és bizonyítható, mert most itt ülök szemben, az Operaház másik kitűnő művésznőjével, aki nem más, mint Sándor Erzsi huga, — az elhunyt — Környey Béla özvegye, Sándor Mária.

Sándor Mária, akinek neve beidegződött az évek során a közönség érzés- és gondolatvilágába, — ahhoz a nagy énekesgárdához tartozik, amely mindenkor legkomolyabb e összege az Operaház előadásainak. Leány és asszonyeue ugyan szorosan és elválaszthatatlanul összeforr a magyar énektudás két legjelesebb reprezentánsának, Sándor Erzsinek és Környey Bélának nevével, de Sándor Mária enélkül is az első közt volna, mert ebbe a vonalba helyezi őt énekművészetének klasszicitása, ösztönös, elevenül áradó tehetsége. Sándor Mária a kiválóak között van.

A zongora mellől kel fel, amikor belépek a szalonba, amelyben valamikor Környey Béla hangja csengett. Megrögzött újságírói szokás, — nehéz tőle szabadulni — hogy a tekintet önkéntelenül is végigjut a még ismeretlen lakásban. Erre a „helyszini szemlére“ éppen úgy szükség van, mint a meginterjúvolt külső és belső fotografiájának megörögzítésére. Egy ilyen rövid szemlélődés sok mindent elárul az újságírónak a lakás gazdájáról, néha kedvezőt, néha kedvezőtlen.

„Mintha Sándor Erzsi testvére volna“

— Nagyon boldog vagyok — mondja megindultan — hogy nővérem jubileumi ünnepsége oly szépen sikerült. Az ő csodálatos művészete ezt valóban megérdemelte. Mindig ünnepnap számomra, ha vele együtt léphetek fel. Dicsekvés nélkül mondhatom, hogy gyakran hallottam ilyenkor ezt a megjegyzést: „ugy énekel, mintha Sándor Erzsi testvére lett volna“.

— Ki fedezte fel hangomat? Ugyanaz, aki Erzsi nővéremét, Farkas Ödön, a konzervatórium igazgatója. Tizenöt éves voltam, amikor nővérem a budapesti Operaház ösztöndíjas tagja lett s akkor jutott eszébe Farkas Ödönnek, hátha nekem is jó énekhangom van. Kipróbált és azonnal növendékül fogadott. Először azt hitte, hogy én is koloratur énekesnő leszek s csak később, amikor már áttem a mutálás

idején, lettem és maradtam mezzoszoprán. Két évig tanultam Farkas Ödönnél, ekkor jött le Márkus Dezső Kolozsvárra, hogy énekeseket verbuváljon a megnyíló Népoperához. Engem is meghallgatott egy koncerten s mindjárt leszerződ-tetett sztárgázssal. Így kerültem én tulajdonképen az opera-színpadra. Két és fél évig voltam tagja a Népoperának, de ezalatt is folytattam tanulmányaimat Maleczky Biankánál. Ezután egy éves szünetet tartottam, majd 1915-ben felkeres-tem Bánffy Miklóst, aki még Kolozsvárról ismert és próba-éneklésre jelentkeztem nála. Nem úgy jövök, mint Sárdor Erzsí huga — szóltam hozzá — hanem mint teljesen ide-gen. Én is megfizetem a próbaéneklésért járó tiz arany-koronát.

Könny a sötét nézőtéren . . .

— Bánffy mosolygott és elfogadta jelentkezésemet. Egy hétfői napon, amikor nem volt esti előadás az Operaházban, berendelték próbaéneklésre. Erzsí nővérem a sötét, üres nézőtér hátsó sarkában könnyes szemekkel drukkolt értem. Nem vallott velem szégyent. Az Anyeginből Tatjana levél-áriáját énekeltem és a Figaró házasságából egy áriát. Ker-ner István meglegedett arccal hallgatta énekemet s amikor elvégeztem, felszólalt a színpadra, hogy még akar tőlem vala-mit hallani. A próbaéneklés napján az Operaház ösztöndijas tagjául szerződöttetek. A Faust Siebeljében mutatkoztam be nagy sikerrel s ezután egymást követték a rám kiosztott szebbnél-szebb szerepek.

Pillanatnyi szünet után tovább peregnek az emlékek :

— A sors később összehozott férjemmel, Környey Bé-lával. Ő tanította be nekem a „Hegyek alján“ Márta szere-pét és vele együtt léptem is fel ebben az operában. Ez az este ma is legszebb emlékeim között foglal helyet. Nagy, jelentős sikerem volt, s amire legbüszkébb vagyok, azt irták rólam, hogy ebben a szerepben Szamosi Elzára emlékeztetek. Ezt követte a Carmen címszerepének bemutatása. Ebben a szerepben Környeyvel és Burriánnal felváltva léptem fel.

Az amerikai turné szerepei

— 1922 februárjában a férjemmel amerikai turnéra in-dultam és decemberben érkeztünk vissza. Hangverseny kör-utunk azonban nem sikerült s így opera- és operettszere-pekben léptünk fel a newyorki Lexington-színházban, még pedig feltűnő nagy sikerrel. A Bajazzók Neddáját, a cigány-báró Saffiját, a Hercegkisasszony Mariannejét és Millöcker ope-rettjének a Boszorkányvárnak Corali szerepét énekeltem. De főként a Neddával volt nagy sikerem. Partnereim ezeken az előadásokon Környey Béla, Rózsa Lajos, Szántó Gáspár és Sámson Mária voltak. Decemberben Wlassics Gyula báró intendáns hívására hazajöttünk s újra Környeyvel léptem fel a Carmenben. 1925-ben meghalt az uram és egyedül maradtam . . .

Sándor Mária elhallgat és a fájó csend visszahozza közénk a halhatatlan tenorista alakját.

— Egyedül maradtam — ismételi csendesen — s azóta vigasztalást csak a művészetben találok. Azóta is egypár kedves szerepet énekelek, a Hegyek alján Mártáját, a Jancsi és Juliskában Jancsit, de hiszem és remélem, hogy nemsokára újból elénekelhetem a Carment, amelyben a közönség és a sajtó is szívesen fogadott és felléphetek a Mignonban és Amneris szerepében is. Szorgalmasan tanulok ifju Abányi Emilnél és ezzel telik el napjaim nagy része. Legutóbb a Pillangó Suzukiját kaptam meg s miután Radnai Miklós igazgató mindig jóakarom volt, megvagyok győződve arról, hogy még újabb szerepek várnak rám . . .

Egy komoly, nagy tehetségű művésznő új feladatok utáni nyugtalan vágyakozása csendül ki Sándor Mária hangjából. Vannak asszonyok, akik suhanó autóról, gondtalan utazásokról, üres szórakozásokról álmodoznak, Sándor Mária a vérbeli művészek örök sóvárgásával a munkában, az önmagát adó művészetben látja beteljesülni élete célját . . .

gy—n.

A bankigazgató ur igazoltat

Az „Erdélyi Élet“ oradeai tudósítójától

Nem nagy eset, mégis érdemes feljegyezni, mert nagyon jellemző az emberiség egyik dolosztályára.

A nagy napilap ismert riportere elment a bankba. Nem pénzügyi ügyeket akart elintézni, riportot akart csinálni. Hiszen riportert.

Arról szeretett volna információkat kapni, hogy milyen módokon szabályozza a bank az alkalmazottak házassági viszonyait. Mert például éppen az a bank, ahová a riportert elment, *felmondott egyik tisztviselőjének azzal az indoklással, hogy leánynak mondta magát, pedig férjes asszony.* A tisztviselő pörölt és végső fokon meg is nyerte a pört, mert a Kuria kimondta, hogy *a banknak semmi köze az alkalmazottak magánügyeihez.*

A személyzeti ügyeket vezető igazgató, akihez a riportert információkért fordult, talán éppen az elveszített pör miatt huzódzott a nyilatkozástól. Kinos volt neki az ügy, zavartan feszengett. Végül azt mondta, nagyon óvatosnak kell lennie, ő még sohasem látta a szerkesztő urat, legyen szives, mutasson valami igazolványt.

A riportert csendesen megjegyezte, hogy *az igazgató ur*

Opel négy üléses kiskocsikat új gummizással 2000 kilométert beszaladva 60.000.— lejért árusítunk ki, míg a készletünk tart **Kálmán A. Műszaki Iroda Arad**

valószínűen ritkán érintkezik újságírókkal, nem csoda, ha még nem találkoztak. Egyébként igazolvánnyal is szolgálhat. S előhuzta igazolványát, fényképpel felszerelve s a prefektura által hitelesítve.

Az igazgató ur végig mustrálta az igazolványt, azután arra kérte a riportert, engedje meg, hogy ő még külön információkat is szerezzen a szerkesztő urról, majd holnap jöjjön vissza és majd akkor nyilatkozik.

A riporter azonban nem ment vissza. Megirta a riportot az igazgató ur nyilatkozata nélkül. S azt mondja, sohasem hitte volna, hogy ilyen ijedt emberek is vannak a bankigazgatók között.

Hát pedig vannak.

Köztudomásu történet

Akinek tetszik, kortörténeti regényt írhat belőle. Talál rá kiadót. Manapság divatosak a kortörténeti regények. Pláne az ilyenek.

Az „Erdélyi Élet“ timişoarai tudósítójától

1.

A papa régimódi polgárember. Ideális lélek. A mama halad a korrallal. Momentán hosszú ruhákat hord. Két év előtt még kilátszott a térde. Ruzsfogyasztása évenként: egy kiló.

2.

Két gyermekük van. Egy leány és egy fiú. A leány önálló nő akart lenni. Színésznő lett. A papa morgott, a mama boldog volt, mikor leánykája az első sikert aratta.

3.

A papa kikötötte, hogy a leánya továbbra is kifogástalan urilány maradjon. Megparancsolta neki, hogy egy lépést ne tegyen mája nélkül. Szegény papa azt hitte, hogy ha a mama mindig együtt lesz a leányával, nem történhetik semmi baj. Szegény papa nagyon tévedett.

4.

A gazdag mecénás nem a lánynak udvarolt. Hanem a mamának. Addig udvarolt, míg a mama engedett. Elengedte a leányát a mecénáshoz.

5.

A papa rájött. A papa felháborodott. *A papa elverte a színésznő-lányát.*

6.

A színésznő sirt és szintén felháborodott Igazságtalanságnak tartotta, hogy verést kapott a mecénás miatt, aki se szép, se fiatal nem volt. Csak gazdag. Az igazságtalanságot úgy vélte leghelyesebben kireparálni, hogy meghallgatta fiatal és csinos kollégáját, aki már régebben suttogott a fülébe,

A papa egy ideális lélek, ezt is megtudta. És nem csinált különbséget a mecénás és a kolléga között. *A kolléga miatt is elverte a leányát.* Aki újra sirt, de felháborodás nélkül.

8.

Mindezt a színésznő fivére sem nézte tétlenül. Összebarátkozott a nővére egyik kolléganőjével. A papának ez sem tetszett. A fiut nem akarta elverni, hanem kiküldte külföldre. Ne lásson rossz példát maga előtt.

9.

A színésznő itt maradt és naponta zokog egy félórás-kát. Mert csodálatosképpen *a papa minden nap újra és újra megtudja...*

10.

Mindez nem titok. A kulisszák között majdnem köztudomású...

Primadonnák autó nélkül

Ki a legirigyeltebb pesti színésznő?

Az „Erdélyi Élet“ budapesti tudósítójától

Minden újságolvasó ember régen tudomásul vette, hogy a színházak is rosszul mennek. Hát hogyne. *Mi megy ma jól?* Ahogy általában Pesten kérdezik.

De arra még ittenkise sem gondolt, hogy a primadonnai életstandard is hanyatlott. Pedig...

A primadonnára úgy szoktak gondolni, mint egy tejbenvajban, azaz pariómben és luxusban fürdő ragyogó nőre. Akinek soha sincs gondja. Akinek minden titkos vágyát *lovagi szvit* igyekszik kitalálni és megvalósítani.

Nó igen, így is volt egyszer. Régen. A konjunkturában. Hol vannak már a lovagok?!

Sőt: hol vannak már a nagyszerű szerződésesek?!

A *szőke primadonna*, ha már szerződéshez jut, vagy a darab bukik meg, vagy az egész színház. A lovagokra pedig az a jellemző, hogy a *szőke primadonna* csak a villáját tudja még tartani *Autót már nem tart.*

A *fekete primadonnának* se szerződése, se lovagja, se villája, se autója.

A *szubrett-primadonna* kivándorolt és beperelte régi lovagját. Akinek ő adott nagyobb kölcsönöket. Ez is jellemző a mostani gazdasági viszonyokra.

A híres *naiva* ebben az új esztendőben — előreláthatóan — a negyedrészt sem fogja megkeresni a tavalyi gázsijának. Neki egyáltalán nincsen lovagja, mert nem is relléktál senkifia „önzetlen“ áldozatkészségére. Nem olyan a — temperamentuma.

A legkedvesebb szubrettnek sincs autója. Azt mondják, nem is lesz, mert bár a szinpadon mindig ő aratja a legnagyobb sikereket, a magánéletben annál kevésbé tehetséges. Csak a szivére hallgat.

A másodprimadonnák és másodszubrettek anyagi helyzete sokkal kedvezőbb. Igaz, hogy kevesebbet játszanak, de viszont kevesebb kiadásuk is van a színházra, a csökkent jövedelmü lovagok tehát inkább kitarának mellettük.

Különösen irigyelt helyzete van a *prózaí színház dublőzének*, akinek szerződését is a lovagja szerezte s aki ettől a lovagjától *kétezer pengő* havi segélyt kap. *Fixen*.

Ezt a kétezer pengő fix segélyt pedig nem egy bankár adja a prózaí dublőznek. Nem is egy földbirtokos. Nem egy gyáros. Nem egy nagykereskedő.

Ne is tessék találgatni. A prózaí dublőz lovagja egy *uj-ságíró*.

Igaz, hogy nem egy riporter, hanem egy főszerkesztő, de jelen esetben mindegy.

Mert ebből az a tanulság, hogy a bankár, a földbirtokos, a gyáros, a kereskedő, ha szeret is, azért nem feledkezik el a számokról sem. És ha úgy számítja, hogy a lovagiasság tulságosan megterheli a büdzséjét, akkor bizony éppen úgy leszállítja a lovagiasság mértékét, akár az alkalmazottai fizetését. Sőt, esetleg e téren is végrehajtja a teljes leépítést.

Viszont az ujságíró nem számolgat. Az ujságíró ma is romantikus lélek. Tehát gavallér. Vagy népiesen: *a legjobb pali*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ben Zsaroly bey

Romániából Jugoszláviába tünt el s ott keresi kenyerét

A hatalmas termetű, nagyhasu és Krisztus-szakállu tenyérfjós: *ben Aroly bey* már régen nem veszélyeztetni nálunk a közbiztonságot és rég nem veszi palira a hiszékeny embereket. Egyszerűen kikopott itt nálunk, mint ahogy már sok országban forróvá tették a hatóságok lábai alatt a talajt. Ha jól em-

lékszünk, legutoljára Temesvárról kellett dicstelenül, de annál gyorsabban más tájak felé mennie ennek az ingyenélőnek, aki soha egész életében nem dolgozott és abból élt, hogy kihasználta az emberek jóhiszeműségét. Minthogy Temesvár ugrásnyira van a jugoszláv határtól, Aroly mester, aki díjmentesen ajándékozta magának a „török bey“ címet, egyszerűen átugrott Jugoszláviába.

Magyarországba nem mert átmenni. Ott tárt karokkal fogadnák a bünyügyi hatóságok. Magyarországon tudniillik nagyon is jól ismerik. Korántsem a Tisza gyilkosság miatt. Ebben az ócsmány bűntényben nem vett részt. Sokkal gyávább, semhogy ilyesmire vetemedett volna. Holmi elszámolni valója van még abból az időből, amikor matrózhát huzott

deli természetére és mint álmatróz garázdálkodott a magyar fővárosban. Ez különben jogcim volt számára, hogy kijátsza magát emigránsnak. A jól megérdemelt büntetés elől emigrált a ben Aroly és sokáig bennünket szerencsételtett jelenlétével és szélhámosságaival.

Most tehát Jugoszláviában működik. Természetesen egyelőre veszély nélkül, mert még nem ismerik. De ott is megfogják ismerni. Most Aroly mester nem olyan fiú, hogy ismeretlen maradni szeretne. Odaát interjut is adott egy újságírónak. Nagyön szeret interjut adni. Ez nem kerül pénzbe. Nagyszerű ingyen-reklám. És sok minden hazugságot be lehet adni a nagyérdemű közönségnek. Így például beadta többek között azt is, hogy ő török születésű és ön-maga tanult meg magyarul. Jugoszláviában ezt még elhiszik neki. De nálunk már nem. Nálunk ugyanis nagyon jól ismerik a nacionáléját. Tudják róla, hogy Máramarosban látta meg a napvilágot, ami nyomban ki is derül, ha elkezd magyarul beszélni. Oly jellegzetesen máramarosi dialektusban, mint ahogy ő beszél, még egyetlen született török sem beszélte a magyar nyelvet, ha nagynehezen meg is tanulta. Hiszen ha ez lenne Aroly mester egyetlen hazugsága, nem lenne nagy baj. De tud ő még többet és nagyobbakat is hazudni. Majd meglátják odaát Jugoszláviában, ahol most még bedőlnek neki. Remélhetőleg nem sokáig.

Szekaturákkal nem érünk célt!

No nem, ezt mégsem gondolhatják komolyan az urak. Ez tréfa, ez ugratas, ez bosszantás, de semmiesetre sem komoly dolog. Ki merné azt állítani, hogy a megdrágított posta és a felemelt más tarifák helyre fogják billenteni pénzügyi egyensúlyunkat. Ez nem több, mint a polgárság bosszantása, felesleges próbáltatása zsebének és idegének. Hát nem irunk levelet, nem irunk táviratot és nem telefonálunk, csak ha már nagyon muszáj. A forgalom megcsáppan s a várt haszon elmarad. De a közönség bosszankodása ittmarad. És egy súlyosabb következménnyel is számolnunk kell. Megdrágul az üzleti élet abban az arányban, amelyben a posta drágított s innen kiindulva, milliméterekkel az egész területen emelkedik majd a drágaság árvize. És erkölcsi hatása az lesz, hogy elmérgesedik a hangulat. Dacosan mondja majd mindenki: hát csak az államnak szabad, a kincstárnak szabad? S a rossz példa hatása alatt mindenki emelint egyet a maga portékájának az árán. Vagyis a kormány elhibázott cselekedete a rossz következmények egész seregét szülheti. De mégsem ér vele célt, mert ilyen kis stilü

eszközökkel nagy bajokat megoldni nem lehet. Ezt az állammal szemben tartozó kötelességeink teljes átérzésével mondhatjuk.

Mi polgárok mind azt akarjuk, hogy az állam megszabaduljon bajaitól. Hiszen a mi egyéni érdekünk is ez. Segítségére is vagyunk a kormányzásnak minden észszerű, nagystilű terv végrehajtásában. Áldozatkészségünk határtalan. És nem dicsekszünk vele, hogy ez valami nagy erény lenne, hiszen az állam és az állampolgár sorsa ugyanaz, ha annak fáj ez is jajgat s ha ennek jó dolga van, az is nevet. De tesék nekünk végre imponálni valami nagystilű tervvel, olyasmivel, ami hipnotizál bennünket, amiben bizni tudunk, amiről biztosan tudjuk, hogy segíteni fog a bajokon. Az ilyen kuruzslásoktól bosszankodva fordul el egészséges ösztönünk s állampolgári lojalitásunkon csak új repedés támad. A szekaturákkal nem érünk célt. Mi lett volna Kolombusz Kristóffal, ha halálos szélsékségekben az Óceán közepén úgy akarta volna elindítani a Santa Mariát, hogy az árbóc tövéből úgy fujta volna a lomha vitorlákat, mint a forró falatot. Sohasem jutott volna el az Új Világba. Bizony így mi sem igen érünk közelebb a mi Új Világunkhoz . . .

a—t.

Pokolba a dobokkal!

Pereg a dob a kisgazdák ezreinek udvarán, panaszolja az agrárius főúr. Pereg a dob, mint a kivégzésen, vagy a roham előtt. Mind a kettővel rokon az az eljárás, amelyet a sok, sok, sok dobpergés jelent. Árverést jelent ez a rekordtevékenység a megboldogult számár bőrén. Lába kél a féltett szegény ingóságának, új gazdához kerül a jószág, mert a gazda nem tudott megfelelni az állam tulzott adóigényeinek. Pereg a dob, csikorog a végrehajtó csizmája, talán az árverés szenvedő hősét siratja. De aki gazdasági helyzetünk megítélésénél csak azt a dobpergést hallja, amely a kisgazda portájáról hallatszik, az bizony alaposan téved. Mert szól a dob a kereskedő boltjában, a kisiparos műhelyében s a polgári lakások hideg falai között is.

Ha lovát a kocsis úgy tulterheli, mint polgárát az állam, a rendőr állatkinzásért felírja a kocsist. Ha a hidat úgy tulterhelik, hogy lába ingadozik s íve roskadozik, jönnek a mérnökök, hogy összedüléstől megmentsék a hidat. Az ország polgárságának siessen segítségére a kormányzás bölcsesége. Minden országban az történik, hogy megkönnyítik a polgárok adóterheit. Életét, életkedvét, életerejét kimélik a népnek. Az az elv, hogy maradjon is valami annak aki dolgozik. Maradjon neki életre, néhány kis örömmre. egy kis takarékoságra, mert a polgár csak úgy hasznos az országnak, ha kedvvel dolgozik, mert érdemes dolgoznia. Az agyonpanyargatott, elcsigázott, szegénységben megsavanyodott, rosszkedvű polgárság nem viheti előre hazája sorsát. Az adóhiva-

tal tulságos szerepe a rosszak rossza. Nem is tudjuk hinni, hogy ezt a helyzetet a kormány tovább is fenn akarja tartani.

Végre is látnia kell azt a kinlódást, azt a vergődést, amelyet mi itt az élet szóval gunyolunk. Ebből elég volt, más kurzust kívánunk, hogy görnyedtségünkől fölegyenesedhessünk. Ki akarunk nyújtózkodni, jókedvre vágyunk, vidám munkára, hogy szorgalmunk nekünk is gyümölcsözzön. Adják vissza dalos munkakedvünket, vidám szorgalmunkat, elégedett takarékoságunk feltételeit. A pokolba a dobok tizezreivel! Utoljára akkor szólaljon meg ez a gyászos hangszer, amikor a végrehajtót ellicitálják! a—t.

Kenyér és dohány

Ha az egyes országok dohánytermelési statisztikáját megvizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a dohánytermelés és fogyasztás az utóbbi ötven év, de különösen a világháború óta ugrásszerűen emelkedik. Európában például 1921-26-ig a dohánytermelés pontosan megduplázódott. A világ összdohánytermése 1925-ben közel tizenötmillió métermázsa volt, ami feldolgozott alakjában sokkal nagyobb értéket jelent, mint a világ egész buzatermése, vagyis az emberiség erre az élvezeti cikkre több pénzt költ el, mint a legfontosabb szükségleti cikkére, a kenyérré.

A dohányfogyasztás rohamos emelkedésének okát nem utolsó sorban a világ mai zürzavaros állapotaiban kell keresni, a megnehezedett életküzdelemben, a létért és érvényesülésért való hajszában, amelynek közepette az emberek önkénytelenül is valami megnyugtató csillapítószeret keresnek és ezt megtalálják a dohányzásban. Érdekes, hogy a dohányzás a különböző emberekre milyen különböző ha-

tást gyakorol. Az idegeseket megnyugtatta, a fáradtakat felélénkíti, az álmos embert ébren tartja, az álmatlant elszórakoztatja és a fáradt agyvelőt új gondolatokra serkenti. Nincs még egy ilyen sokoldalú és kellemes élvezeti cikke a világnak. Dehát nincsen rózsza tövis nélkül és bizony a dohánynak is megvan a maga szúrós tövise. Ez a tövis a nikotin.

A nikotin egyike a leggyorsabban ható mérgeknek. Már egy csepp tiszta nikotin, amely 0.04 gramm súlyu, halaltokozó adag. Ha meggondoljuk, hogy egy átlagos szivar 6 és félgramm súlyu és nikotin tartalma általában két és fél százalék, könnyen megállapítható, hogy egy szivarban lévő nikotin elegendő négy ember megöléséhez. Ennek a tudományos módszerrel megállapított tételnek zordonságát mindenestre jelentősen enyhíti az, hogy a szivarban lévő nikotin jórésze a füsttel elpárolog, hogy azonban az így elpárolgott és lecsapódó mennyiségben kívül jelentős kvantum jut még a dohányos szervezetébe, azt a számos tragikus végű nikotinmérgezési eset mutatja. A nikotin nemcsak a

tüdön és gyomron át hat, hanem a bőrön is, gyakran kapnak nikotinmérgezést azok a dohánycsempészek, akik a testükre kötve csempészik át a dohányt és sokszor fordulnak elő nikotinmérgezési esetek a dohányzási munkások között, akik nem tartják be az előirt egészségügyi rendszabályokat.

Az orvosi és technikai tudomány már évtizedek óta a legnagyobb erőfeszítéseket teszi abban az irányban, miként lehetne a dohányból kivonni a nikotint. A dohányneműek nikotinmentesítésére számos teória és eljárás készült eddig. Voltak főrekrvések, amelyek a dohány termelése során akarták a nikotint kiküszöbölni, azaz olyan dohányt termelni, amely már a levelek learatásakor minimális mennyiségű nikotint tartalmaz. Ezek a kísérletek nem jártak a várt eredménnyel. Számos „eljárás” van a dohány nikotintartalmának a készárúban való csökkentésére s talán még több arra, hogy a szivar vagy cigarettanikotintartalmának csökkentése nélkül az elszívás alkalmával jusson kevesebb nikotin a szervezetbe. Vannak ezek között igen naiv elgondolások. A legegyszerűbb példa az, hogy a szivás egy réteg vattán keresztül történik s akkor a dohányos boldogan emeli ki a barna színűre festett vattát. Ez nem egyéb önámításnál, mert a nikotin szintelen víztiszta anyag, amely csak hosszabb idő alatt söté-

tedik meg a levegőn. Az a barna festékanyag, amelyet a vatta fel fog, nem egyéb, mint kátrány és más égési termékek.

Az egyetlen valóban tökéletes nikotinmentesítési eljárás a bécsi Falk és dr. Wenusch vegyészmérnökök genialis találmánya, akik erre a célra konstruált gépük segítségével elektrokémiai úton vonják ki a nikotint a dohányból, anélkül, azonban, hogy a dohány bármit is veszítene aromatikus ízéből. Mint minden valóban nagy és korszakos találmány, ez is egy igen egyszerű elgondoláson alapszik. Rájöttek ugyanis arra, hogy a nikotin egy bizonyos hőfokon elpárolog a dohányból. A feladat most már az volt, hogy ez az elpárologtatás aként történjék, hogy a dohánylevél aromatikus alkotórészei, a különböző illatos gyanták és savak, melyek nem tűnjenek egyidejűleg. A bécsi vegyészek ötletes gépezete ezt a feladatot bámulatos precizitással oldja meg.

Értesülésünk szerint rövidesen Romániában is bevezetik a nikotinmentesített dohányárúkat, amit bizonyára nagy örömmel fogadnak a romániai dohányosok százazrei, mert hiszen minden dohányos feje fölött damokles kardként függ a félelem, hogy vajjon nem-e árt meg egészségének.

Néhány nap múlva Romániában is kaphatók lesznek a nikotinmentes cigaretták, amelyek teljesen ártalmatlanok az egészségre.

— Minden cikkért írója felel. Az „Erdélyi Élet” hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

Film Élet

Mindenkitől tanultam valamit

Irta: Anita Page.

A Metro Goidwyn-film eredeti tudósítása. Az Erdélyi Élet kizárólagos romániai közlési joga

— Őszintén be kell vallanom, nagyon sokat sirtam eleinte és pedig valódi könnyeket. Nehéz a sztárnak a pályát megkezdni, nehéz a sok különböző tanács, utasítás és parancs között kiismernie magát.

ANITA PAGE and WILLIAM HAINES in "NAVY BLUES"

Anita Page a Repülő Flotta hősnője William Hainessel játszik a „Csókok Hajója“ c. filmben.

— Első tanító mesterem Lon Chaney volt, akinek tanítása a következőképen hangzott:

— Mindig hinned kell abban, amit csinálsz Anita! A siker kulcsa a mi pályánkon az, hogy koncentrálni kell érzéseinket, amelyeknek egyben az igaz érzéseknek kell lenniök. A szerepeket nem játszani kell, hanem átélni!

— A második filmemben William Haines volt a partnerem és tanító mesterem. Az ő módszere pont ellenkező volt:

— Nem kell nagyon komolyan venni a dolgokat! — figyelmeztetett — természetesnek kell lenni és sohasem szabad elfelejteni, hogy a kamera az arcodat előlről akarja látni.

— Érzésem az — legalább is most utólag — hogy William Hainesnek igaza volt. Viszont a dolog magától a szereptől is függ. Tény mindenesetre az, hogy munkaközben

egy kis pihenőre okvetlen szükség van, amiről Billy bőségesen gondoskodott. Hálásnak kell lennem iránta, mert a kezdő színész nő idegessége és féltékenysége, amely bennem nagy mértékben leledzett, feltétlenül elbuktatott volna komor partner mellett.

— A következő szerepemben Nils Asther volt a partnerem. Természetesen ő is atyáskodó tanítómesternek bizonyult és még természetesebben egészen más típus, mint az eddigiek.

— A filmben sokkal erősebben kifejezésre jut — mondogatta — a félig elnyomott, eltitkolt érzés, mint a láthatólag megjárt szott lelki hangulat.

— Ezt a merész megálapítást bizonyítja be Nils Asther minden alakításában azokkal a halk, finom tónusu eszközökkel, amelyekkel dolgozik.

— Partnereimtől sokat tanultam, de ezzel „tanulmányaimat“ koránt sem fejeztem be. Az utolsó simitást és csiszolást Ramon Novarro végezte. Tőle tanultam, hogy a szerepet a legapróbb részletekig ki kell dolgozni, át kell gondolni, egyetlen momentumot sem szabad

WILLIAM HAINES and ANITA PAGE
in "NAVY BLUES"

Anita Page a Pepülő Flotta hősnője
William Hainessel játszik a „Csók-
kok hajós“ c. filmben.

elajteni. Egyik szerepem után tiszteletemre egy bálát rendeztek.

— Ne hadd elcsavarni a fejedet — mondta ekkor Ramon Novarro tánc közben és ne feledkezz meg arról a nehéz munkáról, ami még előtted áll. A bókók, a hizelgések már sok kezdő színésznőt tönkre tettek. A közönségnek most már tartozol azzal, hogy tovább tanulsz és dolgozol és tudásod legjavát nyujtod neki, anélkül, hogy az első ünneplés megszédítene!

— És Ramon Novarronak igaza volt. Éreztem, hogy igaza van és éreztem, hogy ez a kitünő tanács, ez a komoly figyelmeztetés még sok alkalommal hasznos lesz számomra. Egyelőre én vagyok büszke, de remélem, hogy rövidesen ők is büszkék lesznek énrám.

— **Az ország minden részében keresünk** feltétlen megbízható fiókszerkesztőség és kiadóhivatal vezetőket. Ajánlatok lapunk címére: Arad, Szent László-uca 2., küldendők.

A dal és a romantika

Irtta: Ramon Novarro, a „Tüzes vér“ c. film főszereplője

RAMON NOVARRÓ

Régi idők óta a szerelem és romantika legbiztosabb közvetítője: a dal. A néma mozi nélkülözi a dal segítségét, ennek dacára nagy hatást ért el. Ez azonban inkább a mimika eredménye, mint a dal bukása, mert minden nagyhatású film szerelmi jelenetét a dal alátámasztásával emelik. Különösen a hangos képekben játszik fontos szerepet a zene és a hang. A romantika hangulatát itt nemcsak a játék teremti meg, hanem a szavak, a zene és ének. A dialog segítségével, a hang érzékeltetésével és

melegségével a legdrámaibb helyzeteket lehet fokozni.

A romantika hangulata a filmben még inkább kidomborodik, ha a szereplők az adott pillanatban az énekhez fordulnak. A szerelmi vallomás a lyra hangján mindig hatásosabb, mint a prózai szó. Mint a drámai momentumok kifejezője: a hangos szó a filmben már óriási hatást ért el, de ha még énekkel fejlesztjük, akkor a hatás megkétszereződik.

Hogy jobban megérthessük, miért fejezi ki a romantikát legjobban az ének, néhány technikai részletben kell elmélyednünk.

William Haines kedves sztár, akit sok filmben kagott végig az aradi mozilátogató publikum

Foto: M. G. M.

Az éneklő hang három fő-részre oszlik: az értelmi, a fizikai és az érzelmi csoportra. Az értelmi hang a fejből. Ez inkább az értelem kifejezője, míg a fizikai rész az indulatok kifejezésére szolgál. A romantika legjobban a harmadik, az érzelmi hanggal fejezhető ki. Az énekes, aki egyuttal művész is, úgy tud hangszálain uralkodni, hogy az érzelmi scala minden nüanszát ki tudja fejezni.

Érthető tehát, ha a lyrai énekesek leginkább attól félnek, hogy olyan helyzetbe kerülnek, ahol mechanikai nehézségek elrontják a hatást.

A színházban, a nagyon kis termek kivételével egy bizonyos kiterjedésű hangra van szükség, hogy a hátsó sorokban is hallható legyen. Ez természetesen sok

romantikus jelenet halk intimitásának lehet az elrontója.

A beszélő filmek ezt a nehézséget is kiküszöbölik. Ott, ahol a halk ének szükséges, a hangszóró a leghalkabb sut-

togást is elviszi a terem minden részébe, ennek folytán a vászonon a legtermészetesebben lehet énekelni és a beszélő-filmsztárnak nem kell semmire sem gondolni, csak az ér-zése legközvetlenebb kifejezésére.

A hangosfilm igen nagy mértékben emelte a drámai-helyzetek fokozási lehetőségeit, a realizmus hatását, főleg, amikor romantikus helyzetekről van szó.

Az elefántketréctől a legyházig.

Egy intrikus karrierje.

(Hollywoodi levelezőnkől), Valami-
kor régen cirkuszokban elefántokat ido-
mitott, ezután szinpadra ment, a Schubert
színházakban táncoskomikus volt. Ez a
pályafutása néhány évig tartott, míg vég-
re egy szép napon — mért az ember éle-
tében minden fordulat egy szép napon
történik — átment az intrikus-szakmába
és végül egyike lett a világot jelentő vá-
szon legtökéletesebb gazembereinek. Közben néha-néha visz-
zatért a komikus-szerepkörhöz a változatosság kedvéért és
el kell ismerni, hogy ebben a „szakmában“ is éppen olyan
kiváló.

Ez a rövid karrierje Wallace Beerynek, az ismert amerikai színésznek, aki most legutóbb a Metro-Goldwyn egyik új filmjében, amelynek eredeti címe „The Big House“ (Nagy Ház) olyan szerepet kapott, amelyben egyesítheti intrikus- és komikus vénáját. A Big House témája az amerikai fogházak belső élete, amely utóbbi időben igen gyakran foglalkoztatta nemcsak Amerika, hanem a világ közvéleményét is. George Hill, a film rendezője, erről a szereplésről a következőket mondta a film amerikai premierje előtt:

— Az egyik pillanatban mosolyognunk kell Wallace Beeryn, hogy a következő pillanatban a borzongás fusson rajtunk keresztül, mert valósággal megszemélyesíti az életveszélyes fenyegetést, maga a legveszedelmesebb ember-bestia... Egyszerűen el kell hinni, hogy az a veszedelmes gonosztevő, akit játszik.

Wallace Beery tizenhat éves volt, amikor Ringling Brothers, a híres amerikai vándorcirkusztrupp, Kansas Citybe, Wallace Beery szülővárosába érkezett vendégjátékra. Beery apja természetesen fiából éppen olyan ügyes üzletembert akart nevelni, amilyen ügyes ő maga volt, azonban a fiúnak megtetszett a cirkuszélet, elefántápoló lett és mikor a cirkusz felszedte sátorfáját, a fiu is elvándorolt vele, anélkül, hogy erről a szándékáról egy szót szólt volna szüleinek.

Két évig élt a cirkusz sátrában Wallace Beery és két év tele volt kalandokkal, szenzációkkal.

— A cirkusz élete mindennap más és más — mesélte egyszer a kitűnő színész — olyan tarka, olyan változatos, hogy néha még ma is vágyódom utána. Természetesen nagyon sokat

dolgoztam és nem is volt mindig veszélytelen. A mellemen van egy nagy forradás, amelyet egy fekete párdúc okozott, amikor kitört a ketrecéből. Láttam, amint felém osont, de

Nils Asther legközelebbi filmjében Raquel Torressel játszik, aki a „Fehér arnyak” női főszerepét játszotta nagy sikerrel.

sikerült egyik elefánt közelébe huzódnom, mielőtt rámugrott. Ugrásközben karmai érintettek, de ugyanakkor az elefánt ormányával már elkapta és úgy vetette keresztül a sátor tetején mint ahogy mi egy golfabdát elülünk. Az elefántok általában nagyon okos állatok. Vagy a legjobb barátai, vagy a legdühöttebb ellenségei az embereknek. Ahogy bannunk velük! Nem lehet becsapni őket! Én szoros barátságban voltam valamennyivel, és erre büszke is vagyok. Wallace Beery 1904-ben cserélte fel a cirkusz poróndját

a világot jelentő deszkákkal, a film pedig három évvel később hódította el. Első szerepe az Essonay-studióban bonyolódott le, ahol — egy svéd szobaleányt játszott.

— E pillanatig nem gondoltam arra — folytatta emlékeit Beery — hogy mást játszam, mint komikus szerepeket. Egy véletlen az intrikus szerepkörre vitt át. Miután ugyanis hosszabb ideig dolgoztam az Universalnál, mint comedian, Japánba szerződtek filmszerepekre. Azon a napon azonban, amikor Japánba érkeztem kitört a világháború és halomra döntötte a nagy terveket. Természetesen elöntött az epe és mikor visszatérem után Amerikában nem kaptam komikus szerepet, elvállaltam egy gonosztevőt. Megvallhatom hogy én jobban csodálkoztam a sikeremen, mint a közönség és a kritikusok. De nem én vagyok az egyetlen komikus, aki így megfordultam. Lon Chaney is komikus volt a színpadon, azután rendező lett és végül legnagyobb jellemszínésze volt a filmnek.

Wallace Beery nagyszerűen egyesíti magában a komikus és intrikus jellemvonásait és úgy építi fel, hogy nem felejt ki az alak megrajzolásából a derüs, emberi vonásokat is ezzel aratja nagy sikereit, amelyek legalább annyi barátot hódítottak számára az emberek, mint az elefántok között.

ERDÉLYI ÉLET HUMOR

— **Miért van az, hogy manapság könnyebb valamit eladni részletre, mint készpénzért?**

Kohnné ragyogó ábrázattal jön haza.

— Manó, — ujságolja a férjének — vettem magamnak részletre egy mesés breitschwanz bundát. A havi részlet mindössze ezer lej és az első részletet csak elsején kell megfizetni.

— Na és hány hónapig kell fizetni a részleteket? — kérdezi rémülten Kohn.

— Richtig, — szól a Kohnné a homlokára csapva — ezt elfelejtettem megkérdezni.

.....

— **Miért igényelt Vidrighin, oly horribilis gázsit a CFR-től?**

Valahol Lengyelországban egyik falu határában elromlott egy autó, amelyet urvezető vezetett. A szerencsétlen urvezető mindent megpróbált, hogy a hibát kijavítsa, de nem ment, a kocsi meg sem mozdult. Erre bement a faluba, ahol talált egy lengyel

zsidó kovácsot, akit megkért, hogy javítsa meg a kocsiját.

A lengyel zsidó kovács kiment a kocsinhoz, megnézte, egy kalapáccsal hármat ráütött és a kocsi megindult.

— Was bin ich schuldig? — kérdezte az urvezető.

— Hundertunddrei zloty.

— Warum ist das so teuer? Sie haben doch nur dreimal daraufgeklopft.

— Na ja, — mondta a lengyel zsidó — dreimal daraufklopfen drei zloty und wissen wohin zu klopfen, hundert zloty.

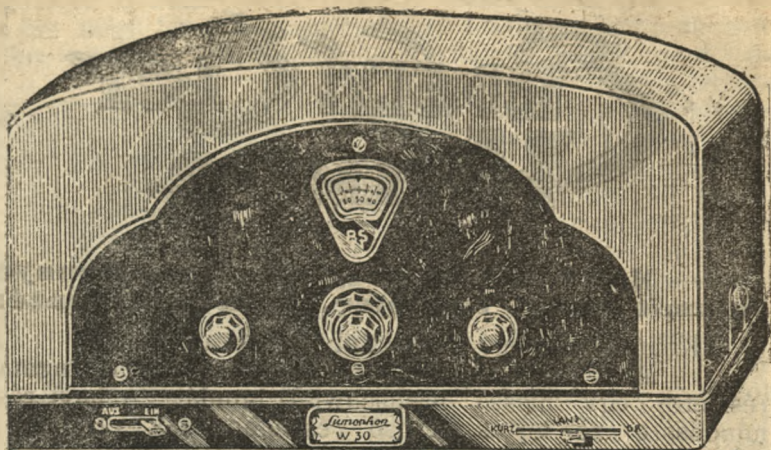
.....

— **Miért vannak a zsidók úgy meglepve, hogy Cuza nem akarja őket az országban látni?**

Kohn keresztbe rakott lábakkal ül a kávéházban. Arra megy Grün és azt mondja neki:

— Milyen elegáns zoknid van, Samu.

— Mbach, — legyint Kohn — már hetek óta hordom és még csak most veszed észre?

Csőekkel Lei 9.000 reklám áron!

Magas-frekvenciájú árnyékoltrácsu csővel, Háromrácson végerősítéssel, kétoldalu egyenirányítással. Antennatekerccsel, a szelektivitás emelésére.

Követelje rádiókereskedőjétől ezen szenzációs gép bemutatását. Vizsonteladókat kiszolgál **HIRSCHMANN Károly** Arad, Strada Gheorghe Lazar No. 17.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IDEAL, UNDERWOOD
és hordozható

írógépek

ujak és használtak állandóan rak-táron. — Nagy javító műhely!

Császár, Arad, Strada
Bratianu No. 2.
Minorita-palota. — Telefon 393.

A Fehér Kereszt étterem
kitűnő konyhája konyhája ház-hoz is szállit. 2000. lei ebéd és vacsora abonoma. Elsőrangú buffé pontos kiszolgálás!

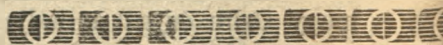
Jelentkezzen
az **Aradi Iparosok Hitel-**
szövetkezete

Áruhitel-
osztályánál
melynek bevásárlási könyvecskéivel

készpénzárón
vásárolhat 65 legelőkelőbb
aradi cégnél

6havi részletre

Jelentés naponta 9-12 és 3-6 órát
az **ARADI IPAROSOK HITELSZÖVET-**
KEZETE ÁRUHITELOSZÁLYÁNÁL
Weitzer- és Bathyágy-uccak sarkán.

Hirdessen az
Erdélyi Életben!

rendű fazonmunkát vállalok a legolcsóbb árban heti vagy havi kedvező fizetési
 telek mellett. Ugyazintén vasalást és javítást is **Mayer Lajos**
 ányos árban eszközök Szives partfogást kér: **URISZABÓ, Str. Cuza Voda 5. (Thököly-ucca)**

Élyegzőket olcsón, jól és **Stampa**
 azonnal készít
Élyegzőgyár Arad, a főpostával szemben

ndenki
 vallja...
 nkisem
 adja...
 hogy a

**rádiócsövek-
 nek és hangszó-
 róknak nincsen
 párja!**

inházi, estélyi ruhákat fest, vegyileg tisztít
KNAPP gőz- és villanyerőre
 berendezett vállalata
lt Weitzer-ucca 11. volt Magyar-ucca 10.

**AZ
 ARADI
 KÖZLÖNY**
 Erdély leg-
 égibb, legolvasottabb és
 gelterjedtebb napilapja!

RAMAROVICS JÓZSEF
 öd és Bördíszművész ARAD, Piata
 Avram Iancu 3. (Szabadság-tér)
 készítményű bőröndök, kalapdobozok, akta-
 k, Ridikülök, zsebtárcák, pénztárcák, bőrönd-
 ok legolcsóbb beszerzési forrása. Javítások
 s átalakítások legolcsóbb áron készülnek.

HA NINC.-AKKOR VEGYEN!

Modernül berendezett intézetemben őszi és téli ruhák bőr-
 kabátok festését és vegytisztítását a leggyorsabban és leg-
 szebben **Hoszpodár Arad,** Str. V. Stro-
 végzem iescu No. 13.

Művészi fényképek Nagy Géza műtermében
 és levelező lapok jutányos áron készülnek
 művészi kivitelben. Múterem Arad, Bul. Reg. Maria 8.

A legujabb női és leányka télikabátokban, továbbá minden minőségű szőrmebundákban

IULIU PLESZ GYULA

c é g n é l Arad,

a színház hátsó bejáratával szemben, a CONSUM R.-T. könyveivel készpénz áron lehet vásárolni. — MÉLYEN LESZÁLLÍTOTT ÁRAK!
Kérem a címre figyelni!

Mindennemü

fűszer- és csemegeárúk
legjobb minőségben, legolcsóbban

ÉLES

fűszer- és csemegeüzletében

ARAD legkellemesebb
szórakozóhelye a

Városi Kávéház!

Prima tűzifa aprított,
Szalon kőszén pormentes,
Szalon diókoksz sziléziai,
Vasaló fa-szén szagtalan,
Kovács szén kétszer mosott

KNEFFEL

fa- és szénüzlet

Bul. Reg. Ferd. I. 27. Saját ház.

THERAPIA

szanatórium Arad, Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-u.) 8.

Telefon 532. Telefon 532.
Legmodernebb műtőfelszerelés.
Röntgen, Quarz. — Diathermia.

Legszebben fényez, mos, vasal

Buttinger Teréz

ARAD, volt Batthyányi-u. 35. Str. Consistoriu-i. — o—o— Bent az udvarban.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben.

ARAD, Színházépület.

Ha olcsón és praktikusán akar vásárolni, úgy keresse fel

Salgóné

bizományi üzletét

ARAD, Str. Horia (Széchenyi-u.) Neuman-palota, hol: közszükségleti, háztartási, alkalmi, ajándéktárgyak, antiktások és váslasztékban állandóan kaphatók.

Teikintse meg a kirakatot!

IGAZOLVÁNY KÉPEK

előírás szerint 2 drb. 25 lelért készülnek

BLOCH CÉGNÉL

Leltárainkat befejeztük
gyapjuszövetekben

2 selejtező hetet

rendezünk mélyen leszállított áron

Glesinger

áruház Str. Meşianu (Forra-ucca)

„Dácia” kávéház és étterem

Arad előkelő közönségének találkozó helye!

50%-kall mérséket C. F. R. körutazási jegyeket
 jebelföld összes vonalaira egész éven át kiad a **Wagons-Lits Cook**
 utazási világvállalat menetjegyirodája Aradon,
 Minorita templommal szemben, az Octogonban. — TELEFON. 6—57.
 Bármely relációt azonnal összeállítunk és kézbeadunk.

Butor részletre Garai

készpénz ár-
 ban kedvező
 feltételekkel

ARAD, Piața Avram Iancu No. 10.

TIMIȘOARA, Fabrica P. Coronini No. 23.

Csak az árak olcsók — minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

DIVATÁRUHÁZA

Arad, Strada Bratianu (Weitzer János-uca) No. 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátkutnik, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Muzsai József

ARAD,
 színházzal szemben

ÖLTÖNY, TRENCH-
 COATS, ULSTER

Legjobb- és legolcsóbb!

Szines fényképek,
 pastell-, aquarell- és olaj kivitel-
 ben. Portré, gyermek és interieur
 felvételek a nap bármely szaká-
 ban, vasárnap is

Feszler Róbert
 fotóművészeti szalonjában. Esti
 pillanatfelvételek Nitraphot reflek-
 torok mellett. A Consum részleteso-
 port tagja. Tekintse meg a kirakatokat.

Arad, Bul. Reg. Maria 20.
 Szabó Albert üvegházában.

Szőnyeg, függöny, stor, ágy- és asztalterítő,
 sezlonátvevő, butorszövet,
 brokát és mokett, roletta- és matracgradl, függöny-etamin és
 ussor, paplan, nyári takaró, kelengyevá-
 szon, zefir, selyem, szövet- és bélésáru **legolcsóbban**

„MERCANTIL“

szőnyeg- és divatáruházban Arad, Bul. RegMaria 18.

JOAN CRAWFORD, JOHN MACK BROWN and RICARDO CORTEZ in "MONTANA MOON"

Joan Crawford egy jövő évi filmje, „A montanai hold“, melyben férfi partnerei Ricardo Cortez és John Me. Brown — Foto: M. G. M.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

JOAN CRAWFORD and WILLIAM HAINES in "THE DUKE STEPS OUT"

Jelenet egy William Haines filmből, amelyben Joan Crawforddal játszik. A film címe: „A nagy mérkőzés — Foto: M. G. M.